

J. Bulczyńska

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/18/5/91

ILE CHCEMY ZARABIAĆ? NA CO CHCEMY WYDAWAĆ?

Komunikat z badań

Warszawa, styczeń 1991 r.

Grudniowe sondaże CBOS¹ dostarczyły informacji o finansowych preferencjach badanych gospodarstw domowych, zarówno jeżeli chodzi o poziom dochodów, jak i strukturę wydatków. Wymagania finansowe respondentów są bardzo zróżnicowane - poziom dochodów zapewniający według jednych średni standard życia, według innych wystarcza jedynie na zaspokojenie niezbędnego minimum potrzeb.

Różnie też ankietowani wyobrażają sobie zarówno poprawę warunków życia - czyli skutki nagłego dopływu gotówki - jak i ich pogorszenie - w sytuacji zmniejszenia realnej wartości obecnych dochodów.

Aby żyć na średnim poziomie, z możliwością zaoszczędzenia, dochód na osobę - według ankietowanych - powinien wynosić ok. jednego miliona złotych miesięcznie, życie dostatnie, bez problemów finansowych wymaga średnio ok. 1,4 miliona na osobę, połowa tej sumy - ok. 700 tys. miesięcznie na osobę - zapewnić może jedynie zaspokajanie potrzeb podstawowych. Takie są średnie wielkości, a tabela 1 ukazuje, jak bardzo różne kwoty wymieniali badani².

Tabela

w tysiącach złotych

Dochód na osobę w rodzinie zapewniający:	Średnia wysokość dochodów	Najniższa	Najwyższa
		wysokość dochodów podana przez respondentów	
Zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb	698,9	60	7000
Życie na średnim poziomie i oszczędzanie	1025,8	75	7500
Życie dostatnie, bez problemów finansowych	1443,6	150	9000

Rozpiętość kwot podawanych dla poszczególnych standardów życia jest bardzo duża. W przypadku zarówno poziomu minimalnego (*zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb*), jak i średniego róż-

¹ "Sprawy Polski i Polaków (6)" - badanie sondażowe CBOS przeprowadzone w dniach 1-3 grudnia 1990 r. na 1476-osobowej ogólnopolskiej próbie losowej dorosłej ludności; "Aktualne problemy i wydarzenia (11)" z 7-12 grudnia '90 (N=1475).

² W XII '90 wg GUS przeciętne miesięczne wynagrodzenie wynosiło ok. 1,4 mln zł.

nice między najniższym a najwyższym wymienionym przez respondentów dochodem są ok. 100-krotne. A jednocześnie, przedziały dla tych dwóch poziomów życia są prawie takie same: 60 tysięcy podawano jako dochód na osobę, mogący zapewnić tylko minimalny zakres zaspokojenia potrzeb, podczas gdy według innych badanych już 75 tysięcy złotych wystarcza do życia na średnim poziomie. Z kolei respondenci o zdecydowanie wyższych wymaganiach wymieniali 7 milionów jako minimum na osobę, podczas gdy zdaniem innych zbliżona kwota - 7,5 mln zł - mogłaby zapewnić średni standard.

Wymagania finansowe respondentów są zróżnicowane zależnie od ich cech społeczno-demograficznych (zob. tabele 1-3 aneksu). Niższe sumy (do 700 tys. zł) we wszystkich trzech poziomach finansowego standardu podawali przede wszystkim mieszkańcy wsi, ankietowani z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym, robotnicy (zwłaszcza niewykwalifikowani i zatrudnieni w rolnictwie), osoby negatywnie oceniające warunki materialne swoich rodzin, o najniższych dochodach, pochodzący z co najmniej 6-osobowych rodzin.

Z kolei wyższe niż średnie wysokości dochodów jako niezbędne dla poszczególnych poziomów finansowego standardu podawali z reguły badani z miast (zwłaszcza liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców), respondenci z wykształceniem wyższym, przedstawiciele inteligencji, ankietowani zadowoleni z sytuacji materialnej swych rodzin, o najwyższych dochodach, reprezentujący jedno- lub dwuosobowe gospodarstwa.

Różnorodność potrzeb obrazują też dane dotyczące wykorzystania hipotetycznie zwiększonych dochodów - rozważano sytuację ich podwojenia lub jednorazowego otrzymania bardzo dużej sumy (tab. 2). Wydatki związane z mieszkaniem były stawiane na pierwszym miejscu, niezależnie od tego, czy rozpatrywano stałe podniesienie (podwojenie) dochodów, czy jednorazowe wzbogacenie się. Na dalszych miejscach bardzo często wymieniano kupno artykułów trwałego użytku, samochodu, pomoc finansową dla rodziny, a przy systematycznie większych dochodach - także zwiększenie wydatków na żywność i kupno odzieży. Założenie własnego biznesu przewidywano dość często w sytuacji jednorazowego wzbogacenia się.

Tabela 2

Pytania	Wskazania respondentów na rodzaje wydatków:			
	w pierwszej kolejności		ogółem	
	w %	ranga	w %	ranga
<i>Gdyby Pana(i) dochody podwoiły się nagle, to na co przeznaczył(a)by Pan(i) te pieniądze?</i>				
Remont mieszkania	22	1	34	2
Wynajęcie, wykupienie mieszkania	12	2	15	9
Zwiększenie wydatków na żywność	12	3	29	3
Pomoc finansową dla rodziny	10	4	23	5
Kupno artykułów trwałego użytku	9	5	36	1
Kupno nowego samochodu lub motocykla	5	6	16	6
Założenie własnego interesu	5	7	15	8
Podróże	4	8	13	11
Kupno odzieży	3	9	23	4
Kształcenie własne lub dzieci	3	10	16	7
Oszczędności w złotych, aby zabezpieczyć przyszłość swoją i rodziny	3	11	14	10
Rozrywki i atrakcyjny urlop	2	12	12	12
Oszczędności w walucie obcej, aby zabezpieczyć przyszłość swoją i rodziny	1	13	9	13
<i>Proszę sobie wyobrazić, że otrzymał(a) Pan(i) nagle wielką sumę pieniędzy, wielokrotnie przewyższającą Pana(i) roczny dochód. Na co najchętniej obecnie przeznaczył(a)by Pan(i) te pieniądze?</i>				
Wynajęcie, wykupienie mieszkania	16	1	21	5
Remont mieszkania	14	2	25	4
Założenie własnego biznesu	13	3	28	2
Kupno nowego samochodu, motocykla	12	4	27	3
Pomoc finansową dla rodziny	7	5	20	6
Kupno artykułów trwałego użytku	6	6	30	1
Zwiększenie wydatków na żywność	4	7	14	8
Podróże	4	8	16	7
Oszczędności w złotych, aby zabezpieczyć przyszłość swoją i rodziny	4	9	13	9
Oszczędności w walucie obcej, aby zabezpieczyć przyszłość swoją i rodziny	3	10	13	10
Kształcenie własne lub dzieci	3	11	11	13
Rozrywki i atrakcyjny urlop	2	12	12	11
Oszczędności w walucie obcej na poważny, ekstra wydatek	2	13	7	14
Kupno odzieży	2	14	12	12
Oszczędności w złotych na poważny, ekstra wydatek	1	15	5	15

Uwaga: ankietowani wybierali z przedstawionej im listy wydatków trzy kategorie, przy czym na pierwszym miejscu (w pierwszej kolejności) wymieniali wydatek dla nich najważniejszy. W tabeli podano najpierw dane dotyczące kategorii wymienianych w pierwszej kolejności, następnie dane ogółem, niezależnie od tego, czy wymieniano je na pierwszym, drugim czy trzecim miejscu. Dlatego procenty w tej kolumnie przekraczają 100; ponadto pominięto odpowiedzi *inne i trudno powiedzieć*.

Dodatkowe pieniądze przeznaczaliby na uzyskanie mieszkania przede wszystkim ludzie młodzi, z dużych miast, z wyższym wykształceniem (zob. tabele 4-5 aneksu). Inne grupy przewidują zwiększenie wydatków na żywność w sytuacji stałego wzrostu dochodów, inne zaś przy wariancie jednorazowego znacznego dopływu gotówki. W pierwszym przypadku są to głównie: ludzie starsi, z wykształceniem podstawowym, robotnicy, respondenci o niższych dochodach, niezadowoleni ze swej sytuacji materialnej. W drugim natomiast: najmłodszy ankietowani (do 24 lat), z wyższym wykształceniem, przedstawiciele inteligencji i pracownicy umysłowi, respondenci zadowoleni ze swego standardu życia, o wysokich dochodach. Dodatkowe pieniądze na pomoc finansową dla rodziny przeznaczaliby przede wszystkim starsi respondenci, z wykształceniem podstawowym, z niższych grup dochodowych. Badani z wyższym wykształceniem byliby skłonni wydać pieniądze na samochód lub motocykl częściej niż inni, ale rzadziej na kupno artykułów trwałego użytku. Własny biznes chcieliby założyć młodszy respondenci, z dużych miast, ze średnim i wyższym wykształceniem, o wyższych dochodach, przedstawiciele inteligencji, sektora handlu i usług, prywatni przedsiębiorcy.

Temat mieszkania pojawia się także w odpowiedziach ankietowanych na pytanie o duże zakupy oraz inwestycje planowane w ubiegłym roku. Wydatki takie przewidywało 35% respondentów. Jedna czwarta spośród nich wiązała je z mieszkaniem - jego kupnem, wyposażeniem, remontem. Taka sama grupa planowała kupno sprzętu gospodarstwa domowego lub radiofonicznego. O wydatkach związanych z kupnem lub utrzymaniem samochodu mówiło 21% badanych, o budowie domu (także budynków gospodarczych) lub jej zakończeniu - 15%. Pozostali (15%) zamierzali kupić działkę, sprzęt dla gospodarstwa rolnego, założyć własną firmę.

Swoje plany zrealizowało tylko 43% ankietowanych, w tym 8% bez specjalnych kłopotów finansowych, 35% zbierając pieniądze specjalnie na ten cel. Pozostali (56%) musieli zrezygnować z przedsięwzięć, w tym 48% ze względów finansowych, a tylko nieliczni z innych powodów (8%).

W zeszłym roku połowa respondentów miała kłopoty finansowe - z reguły pieniędzy wystarczało im z trudem (tab. 3). Tylko jedna szóstka mogła z dochodów nie tylko zaspokoić bieżące potrzeby, ale i coś odłożyć. Kłopoty finansowe mieli głównie ci respondenci, którzy odczuli pogorszenie warunków życia swych rodzin w ciągu roku, natomiast ci, którym się one poprawiły, znacznie częściej niż inni mogli coś zaoszczędzić.

Tabela 3

w procentach

Jaka była sytuacja finansowa w Pana(i) gospodarstwie domowym w tym roku? Czy na ogół:	Ogółem	Wskazania respondentów, których sytuacja materialna w porównaniu z grudniem ub. r.:		
		poprawiła się	nie zmieniła się	pogorszyła się
Wystarczało na wszystkie bieżące wydatki, można było nawet zaoszczędzić	16	45	42	13
Z trudem wystarczało na bieżące wydatki	49	11	42	46
Brakowało, trzeba było sięgać do oszczędności	16	5	24	70
Brakowało, trzeba było pożyczać	14	6	25	68
Brakowało, trzeba było sięgać do oszczędności i pożyczać	5	8	19	73
Ogółem	-	15	49	36

Gromadzenie zasobów jest dla wielu ludzi sprawą istotną - 68% ankietowanych stwierdziło, że *oszczędzanie, aby zabezpieczyć byt swój i rodziny po przejściu na emeryturę lub na wypadek śmierci jest dla nich sprawą ważną*. Uważają tak przeważnie osoby w wieku powyżej 40 lat, mające najniższe dochody, z wykształceniem podstawowym, robotnicy niewykwalifikowani (tab.6 aneksu).

Badani bardzo rzadko przewidywali możliwość rezygnowania z oszczędności, w sytuacji gdyby ceny znacznie wzrosły, a dochody nie uległy zmianie (tab. 4). Raczej są skłonni do ograniczenia zakupów niektórych towarów, np. alkoholu, mięsa, sło-

dyczy. Często też są gotowi zrezygnować z wydatków na rozrywki, wyjazdy urlopowe, zakupy artykułów trwałego użytku, odzieży.

Tabela 4

Gdyby ceny na podstawowe artykuły (żywność, mieszkanie, ogrzewanie itp.) wzrosły, a Pana(i) dochód nie zmienił się, to na czym starał(a)by się Pan(i) oszczędzić przede wszystkim?	Wskazania respondentów na rodzaje wydatków:			
	w pierwszej kolejności		ogółem	
	w %	ranga	w %	ranga
Alkoholu	16	1	28	2
Żywności - mięsie	15	2	20	7
Rozrywce i wyjazdach urlopowych	10	3	30	1
Żywności - słodyczach	9	4	24	6
Odzieży, obuwiu	8	5	27	4
Tytoniu, papierosach	8	6	26	5
Artykułach trwałego użytku	7	7	27	3
Mieszkaniu	3	8	8	9
Oszczędnościach w złotówkach przeznaczonych na zabezpieczenie przyszłości swojej i rodziny	3	9	12	8
Żywności - owocach	2	10	8	10
Oszczędnościach w złotówkach przeznaczonych na poważny, ekstra wydatek	1	11	5	11
Oszczędnościach w walucie przeznaczonych na zabezpieczenie przyszłości swojej i rodziny	1	12	5	12
Oszczędnościach w walucie przeznaczonych na poważny, ekstra wydatek	1	13	3	13

Uwaga. Zob. przypisy pod tabelą 2.

Z zakupu mięsa rezygnowaliby w razie konieczności przede wszystkim najstarsi respondenci, mieszkający w dużych miastach, mający niskie dochody, osoby z wykształceniem podstawowym, robotnicy niewykwalifikowani. Ograniczenie wydatków na alkohol przewidują głównie najmłodsi badani, rolnicy i prywatni przedsiębiorcy (tab. 7 aneksu).

x x x

Przedstawione w komunikacie wyniki wykazują, że to samo określenie poziomu życia dla różnych rodzin oznacza zupełnie co innego. W zeszłym roku respondenci uznawali swoją sytuację materialną najczęściej za średnią, przeciętną (51%), ponad jedna trzecia (36%) - za złą, a tylko 12% - za dobrą. Niewątpliwie deklaracje te oznaczają bardzo różne warunki materialne rodzin respondentów. W ocenie poziomu życia społeczeństwa istotne są przede wszystkim wskaźniki obiektywne, obrazujące poziom zaspokojenia potrzeb. Dla rozeznania nastrojów społecznych bardzo ważne jest jednak poznanie subiektywnych ocen sytuacji materialnej.

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Ile, Pana(i) zdaniem, powinny wynosić dochody Pana(i) rodziny na osobę, aby można było zaspokajać jedynie podstawowe potrzeby?</i>				Liczba osób
	do 700 tys. zł	701-1400 tys. zł	1401-2100 tys. zł	powyżej 2100 tys. zł	
Ogółem	65	29	4	2	1443
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	65	28	4	2	734
Kobiety	64	29	4	2	707
<u>Wiek</u>					
Do 24	66	25	7	2	102
25-29	74	22	2	2	120
30-39	70	26	3	1	400
40-49	65	30	3	2	311
50-59	61	31	5	3	254
60 lat i więcej	55	33	9	3	251
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	71	25	2	1	555
Miasto	61	31	6	3	887
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	68	25	4	3	143
21-100	61	32	5	2	258
101-500	63	28	7	2	277
501 tys. i więcej mieszkańców	54	37	6	3	209
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	62	31	2	4	250
Północno-wschodni (Białystok)	68	26	6	1	108
Północny (Gdańsk)	67	24	5	3	149
Południowy (Katowice)	63	26	7	4	258
Południowo-wschodni (Kraków)	72	25	2	1	212
Środkowo-wschodni (Lublin)	59	35	5	0	96
Środkowo-zachodni (Poznań)	66	29	4	0	188
Południowo-zachodni (Wrocław)	60	34	5	1	181
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	65	27	5	2	477
Zasadnicze zawodowe	73	22	3	1	336
Średnie	63	31	4	2	490
Wyższe	50	40	9	1	140
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	53	38	8	1	113
Pozostali umysłowi	60	32	5	3	367
Pracownicy handlu i usług	68	25	5	1	73
Robotnicy wykwalifikowani	71	23	4	2	363
Robotnicy niewykwalifikowani	72	25	1	1	142
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	71	23	6	0	48
Rolnicy	62	30	4	3	239
Prywatni przedsiębiorcy	65	29	4	2	82
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 450 tys. zł	73	22	2	2	125
451-700	66	25	6	2	250
701-950	70	23	5	1	247
951-1200	64	29	5	2	317
1201-1450	63	30	4	3	163
1451-1950	60	35	2	2	162
Powyżej 1950 tys. zł	58	36	4	2	170
<u>Liczba osób w gospodarstwie domowym</u>					
1-2	37	44	13	5	384
3-5	73	25	1	1	917
6-9	89	11	1	0	142
<u>Ocena warunków materialnych</u>					
Złe	66	27	4	2	511
Średnie	65	28	5	2	752
Dobre	60	34	2	4	179

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: Ile, Pana(i) zdaniem, powinny wynosić dochody Pana(i) rodziny na osobę, aby można było oszczędzając żyć na średnim poziomie?				Liczba osób
	do 700 tys. zł	701-1400 tys. zł	1401-2100 tys. zł	powyżej 2100 tys. zł	
Ogółem	35	47	12	6	1441
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	35	48	11	6	733
Kobiety	35	46	13	5	706
<u>Wiek</u>					
Do 24	36	43	15	7	103
25-29	43	46	7	4	119
30-39	38	47	10	4	400
40-49	36	47	13	4	311
50-59	34	43	15	9	253
60 lat i więcej	26	51	15	8	250
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	45	41	9	4	554
Miasto	28	50	14	7	886
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	38	45	11	5	143
21-100	31	50	14	5	259
101-500	25	54	14	6	276
501 tys. i więcej mieszkańców	22	49	17	11	208
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	33	48	12	7	251
Północno-wschodni (Białystok)	45	35	16	4	108
Północny (Gdańsk)	37	44	14	5	149
Południowy (Katowice)	34	44	12	9	256
Południowo-wschodni (Kraków)	40	47	9	4	212
Środkowo-wschodni (Lublin)	19	66	9	6	96
Środkowo-zachodni (Poznań)	39	44	11	5	187
Południowo-zachodni (Wrocław)	29	51	18	3	181
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	41	42	12	5	475
Zasadnicze zawodowe	38	49	9	4	337
Średnie	32	48	14	6	488
Wyższe	17	54	20	9	141
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	19	58	16	7	113
Pozostali umysłowi	27	51	15	7	366
Pracownicy handlu i usług	37	49	11	3	73
Robotnicy wykwalifikowani	41	44	10	5	363
Robotnicy niewykwalifikowani	40	48	11	1	141
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	56	31	10	2	48
Rolnicy	40	42	10	7	239
Prywatni przedsiębiorcy	32	44	15	9	81
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 450 tys. zł	45	39	14	2	125
451-700	41	39	12	8	249
701-950	39	45	10	6	246
951-1200	34	49	13	5	317
1201-1450	29	52	13	5	163
1451-1950	32	52	9	6	162
Powyżej 1950 tys. zł	25	53	18	4	170
<u>Liczba osób w gospodarstwie domowym</u>					
1-2	12	45	26	17	382
3-5	39	50	9	2	916
6-9	73	27	1	0	143
<u>Ocena warunków materialnych</u>					
Złe	40	41	14	5	509
Średnie	34	49	11	6	753
Dobre	25	53	13	8	178

Tabela 3

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Ile, Pana(i) zdaniem, powinny wynosić dochody Pana(i) rodziny na osobę, aby można było żyć dostatnio, bez problemów finansowych?</i>				Liczba osób
	do 700 tys.zł	701-1400 tys.zł	1401-2100 tys.zł	powyżej 2100 tys.zł	
Ogółem	16	44	26	15	1442
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	18	43	25	14	736
Kobiety	14	44	27	15	704
<u>Wiek</u>					
Do 24	15	42	26	17	103
25-29	18	49	21	13	119
30-39	17	50	21	12	399
40-49	12	46	29	13	311
50-59	21	35	28	16	255
60 lat i więcej	15	37	28	20	250
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	23	43	23	11	554
Miasto	12	44	27	17	887
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	13	48	25	13	143
21-100	17	38	29	17	258
101-500	9	52	24	15	277
501 tys. i więcej mieszkańców	10	37	32	21	209
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	19	39	27	15	252
Północno-wschodni (Białystok)	22	44	26	8	109
Północny (Gdańsk)	19	42	27	12	148
Południowy (Katowice)	16	43	23	18	256
Południowo-wschodni (Kraków)	17	47	22	13	211
Środkowo-wschodni (Lublin)	12	34	35	20	95
Środkowo-zachodni (Poznań)	15	50	23	12	189
Południowo-zachodni (Wrocław)	9	46	29	16	181
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	22	40	25	13	474
Zasadnicze zawodowe	18	48	24	9	337
Średnie	11	46	27	15	490
Wyższe	6	36	29	28	141
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	9	36	35	19	113
Pozostali umysłowi	9	44	28	19	367
Pracownicy handlu i usług	14	44	36	7	73
Robotnicy wykwalifikowani	18	47	22	13	361
Robotnicy niewykwalifikowani	22	51	19	8	142
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	31	35	21	12	48
Rolnicy	22	38	25	15	239
Prywatni przedsiębiorcy	18	43	23	16	82
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 450 tys.zł	27	34	27	12	124
451-700	21	41	23	14	248
701-950	19	45	24	12	247
951-1200	16	45	26	13	317
1201-1450	9	48	25	18	163
1451-1950	11	46	28	15	163
Powyżej 1950 tys.zł	9	42	30	19	170
<u>Liczba osób w gospodarstwie domowym</u>					
1-2	4	28	34	34	382
3-5	17	51	24	9	917
6-9	46	38	16	0	143
<u>Ocena warunków materialnych</u>					
Złe	21	40	26	14	510
Średnie	15	46	25	14	752
Dobre	8	45	27	20	179

Tabela 4

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Gdyby Pana(i) dochody podwoiły się nagle, to na co przeznaczyl(a)by Pan(i) te pieniądze?</i>						Liczba osób
	remont mieszkania	wynajęcie, wykupienie mieszkania	zwiększenie wydatków na żywność	pomoc finansową dla rodziny	kupno artykułów trwałego użytku	kupno samochodu, motocykla	
Ogółem	22	12	12	10	9	5	1468
<u>Płeć</u>							
Mężczyźni	22	12	10	9	9	6	746
Kobiety	21	13	13	10	10	4	720
<u>Wiek</u>							
Do 24	13	23	7	7	9	3	104
25-29	25	20	7	3	12	4	121
30-39	21	15	9	5	10	7	406
40-49	23	10	14	10	11	6	314
50-59	25	8	13	14	9	4	261
60 lat i więcej	22	8	17	16	5	2	257
<u>Miejsce zamieszkania</u>							
Wieś	28	9	11	10	10	4	565
Miasto	18	14	12	10	9	5	902
<u>Wielkość miasta</u>							
Do 20 tys.	25	12	10	8	10	7	143
21-100	19	9	14	9	11	7	268
101-500	16	18	15	10	9	4	278
501 tys. i więcej mieszkańców	15	19	9	11	6	4	213
<u>Region</u>							
Środkowy (Warszawa)	19	8	13	11	7	4	255
Północno-wschodni (Białystok)	20	16	9	10	9	4	112
Północny (Gdańsk)	20	11	18	13	9	4	151
Południowy (Katowice)	19	14	13	11	8	6	261
Południowo-wschodni (Kraków)	31	12	8	9	7	7	217
Środkowo-wschodni (Lublin)	27	7	15	7	17	1	100
Środkowo-zachodni (Poznań)	22	17	10	7	8	4	189
Południowo-zachodni (Wrocław)	19	14	10	11	12	6	182
<u>Wykształcenie</u>							
Podstawowe	29	8	13	14	6	3	485
Zasadnicze zawodowe	24	14	12	7	14	7	343
Średnie	16	15	11	9	9	4	497
Wyższe	12	14	10	7	10	12	143
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>							
Inteligencja, kadra kierownicza	16	7	11	9	10	13	116
Pozostali umysłowi	16	19	9	9	9	5	372
Pracownicy handlu i usług	27	12	15	3	12	4	75
Robotnicy wykwalifikowani	24	13	14	10	11	3	372
Robotnicy niewykwalifikowani	20	10	24	10	4	3	143
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	35	6	17	10	4	2	48
Rolnicy	32	5	8	12	9	5	243
Prywatni przedsiębiorcy	12	18	4	10	7	7	82
<u>Dochody osobiste respondenta</u>							
Do 450 tys. zł	26	8	17	16	8	2	129
451-700	27	8	15	12	5	2	253
701-950	20	12	14	11	10	3	250
951-1200	26	12	11	8	10	6	321
1201-1450	16	19	7	12	12	7	164
1451-1950	19	13	11	7	7	7	163
Powyżej 1950 tys. zł	17	15	6	5	14	9	171
<u>Liczba osób w gospodarstwie domowym</u>							
1-2	19	11	15	15	7	2	389
3-5	21	14	10	8	10	6	923
6-9	37	9	13	8	9	5	145
<u>Ocena warunków materialnych</u>							
Złe	24	12	16	11	7	2	518
Średnie	22	13	9	9	10	6	762
Dobre	15	11	11	8	11	6	179

Uwaga: Ankietowani wybierali trzy rodzaje wydatków z przedstawionej im listy (15 pozycji) - tabela zawiera dane dotyczące kategorii wymienionych jako pierwszy najważniejszy wydatek.

Tabela 5

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Proszę sobie wyobrazić, że otrzymał(a) Pan(i) nagle wielką sumę pieniędzy, wielokrotnie przewyższającą Pana(i) roczny dochód. Na co najchętniej przeznaczył(a)by Pan(i) dzisiaj te pieniądze?</i>					Liczba osób
	wynajęcie, wykupienie mieszkania	remont mieszkania	założenie własnego biznesu	kupno nowego samochodu, motocykla	pomoc finansową dla rodziny	
Ogółem	16	14	13	12	7	1468
<u>Płeć</u>						
Mężczyźni	16	13	17	14	6	746
Kobiety	15	16	9	10	9	720
<u>Wiek</u>						
Do 24	36	9	16	11	1	104
25-29	25	15	18	12	2	121
30-39	18	11	19	15	5	407
40-49	14	15	15	13	4	312
50-59	9	18	9	13	11	262
60 lat i więcej	8	17	3	7	17	257
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
Wieś	12	19	12	13	8	564
Miasto	18	11	14	12	7	903
<u>Wielkość miasta</u>						
Do 20 tys.	19	18	14	14	4	145
21-100	11	13	13	12	8	269
101-500	22	9	11	10	8	277
501 tys. i więcej mieszkańców	20	7	18	11	7	212
<u>Region</u>						
Środkowy (Warszawa)	12	10	15	10	7	255
Północno-wschodni (Białystok)	7	13	12	13	8	112
Północny (Gdańsk)	19	14	12	9	10	152
Południowy (Katowice)	14	14	13	11	7	261
Południowo-wschodni (Kraków)	15	18	15	16	6	216
Środkowo-wschodni (Lublin)	17	27	10	12	6	101
Środkowo-zachodni (Poznań)	24	11	14	16	5	189
Południowo-zachodni (Wrocław)	17	15	11	12	10	181
<u>Wykształcenie</u>						
Podstawowe	11	20	7	10	12	483
Zasadnicze zawodowe	18	14	12	15	6	344
Średnie	18	11	17	11	5	498
Wyższe	17	7	22	17	5	143
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>						
Inteligencja, kadra kierownicza	9	9	22	15	9	116
Pozostali umysłowi	22	11	14	12	6	373
Pracownicy handlu i usług	18	8	17	13	5	76
Robotnicy wykwalifikowani	17	15	13	12	7	372
Robotnicy niewykwalifikowani	13	15	5	11	8	142
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	17	25	15	10	6	48
Rolnicy	7	24	7	12	11	242
Prywatni przedsiębiorcy	15	7	22	13	5	82
<u>Dochody osobiste respondenta</u>						
Do 450 tys. zł	12	19	5	9	16	128
451-700	12	18	9	8	7	254
701-950	16	13	12	12	10	250
951-1200	16	15	13	12	6	321
1201-1450	20	14	14	17	5	164
1451-1950	15	14	19	11	5	163
Powyżej 1950 tys. zł	19	6	20	19	3	171
<u>Liczba osób w gospodarstwie domowym</u>						
1-2	13	14	7	8	14	390
3-5	17	14	16	13	5	924
6-9	13	20	8	15	4	143
<u>Ocena warunków materialnych</u>						
Złe	16	17	10	9	8	518
Średnie	15	14	14	14	8	762
Dobre	17	8	19	13	5	179

Owaga: ankietowani wybierali trzy rodzaje wydatków z przedstawionej im listy (15 pozycji) - tabela zawiera dane dotyczące kategorii wymienianych jako pierwszy, najważniejszy wydatek.

Tabela 6

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy oszczędzanie, aby zabezpieczyć byt sobie i swojej rodzinie po przejściu na emeryturę lub na wypadek śmierci, jest dla Pana(i) sprawą:				Liczba osób
	ważną	mało ważną	zupełnie nieważną	nigdy o tym nie myślałem	
Ogółem	68	10	3	19	1472
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	68	11	3	18	746
Kobiety	68	9	3	21	724
<u>Wiek</u>					
Do 24	39	11	7	42	104
25-29	52	12	1	35	121
30-39	63	11	2	24	409
40-49	72	10	3	15	314
50-59	81	7	2	10	261
60 lat i więcej	75	11	4	10	258
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	70	10	2	18	567
Miasto	66	10	3	20	904
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	68	7	4	21	145
21-100	72	12	1	15	267
101-500	60	11	4	25	279
501 tys. i więcej mieszkańców	67	9	4	21	213
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	73	10	3	14	256
Północno-wschodni (Białystok)	70	12	2	16	112
Północny (Gdańsk)	72	6	3	19	152
Południowy (Katowice)	61	10	4	25	261
Południowo-wschodni (Kraków)	67	9	0	24	217
Środkowo-wschodni (Lublin)	51	27	3	19	100
Środkowo-zachodni (Poznań)	64	10	4	22	191
Południowo-zachodni (Wrocław)	79	5	2	14	182
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	73	10	2	14	487
Zasadnicze zawodowe	69	7	3	21	344
Średnie	64	11	3	22	498
Wyższe	61	13	2	24	143
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	65	9	3	22	116
Pozostali umysłowi	66	12	3	19	373
Pracownicy handlu i usług	58	18	4	20	76
Robotnicy wykwalifikowani	68	9	2	22	372
Robotnicy niewykwalifikowani	73	5	3	19	145
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	65	8	2	25	48
Rolnicy	71	14	2	13	243
Prywatni przedsiębiorcy	71	1	1	27	82
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 450 tys.zł	74	8	2	16	129
451-700	76	9	3	12	255
701-950	70	10	3	16	251
951-1200	62	14	3	21	321
1201-1450	62	9	1	28	164
1451-1950	66	10	3	21	164
Powyżej 1950 tys.zł	65	8	2	25	171
<u>Liczba osób w gospodarstwie domowym</u>					
1-2	71	11	3	15	390
3-5	65	11	2	21	926
6-9	72	4	3	21	145
<u>Ocena warunków materialnych</u>					
Złe	70	8	3	19	521
Średnie	67	11	2	19	762
Dobre	62	9	4	25	180

Tabela 7

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Ostatnio wiele się mówi na temat podwyższenia cen na podstawowe artykuły (żywność, mieszkanie, ogrzewanie itp.). Gdyby ceny rzeczywiście wzrosły, a Pana(i) dochód nie zmienił się, to na czym starał(a)by Pan(i) zaoszczędzić przede wszystkim?</i>					Liczba osób
	alkoholu	mięsie	rozryw- ce, wy- jazdach urlopo- wych	słody- czach	odzieży, obuwia	
Ogółem	16	15	10	9	8	1462
<u>Płeć</u>						
Mężczyźni	17	14	12	8	6	744
Kobiety	14	15	8	11	11	716
<u>Wiek</u>						
Do 24	21	11	9	8	6	104
25-29	16	7	10	10	10	121
30-39	16	10	13	8	9	408
40-49	17	15	11	11	7	311
50-59	12	20	9	12	9	258
60 lat i więcej	16	22	3	8	9	255
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
Wieś	18	11	9	12	9	559
Miasto	14	17	10	8	8	902
<u>Wielkość miasta</u>						
Do 20 tys.	18	13	8	8	8	145
21-100	16	16	12	9	6	268
101-500	12	18	9	8	8	276
501 tys. i więcej mieszkańców	14	20	11	8	10	213
<u>Region</u>						
Środkowy (Warszawa)	21	14	10	12	7	254
Północno-wschodni (Białystok)	19	13	9	7	11	111
Północny (Gdańsk)	15	17	11	15	3	150
Południowy (Katowice)	9	15	11	7	8	261
Południowo-wschodni (Kraków)	13	14	9	8	10	215
Środkowo-wschodni (Lublin)	16	7	12	8	9	99
Środkowo-zachodni (Poznań)	15	17	7	9	11	189
Południowo-zachodni (Wrocław)	20	19	8	9	8	182
<u>Wykształcenie</u>						
Podstawowe	16	17	7	11	10	480
Zasadnicze zawodowe	19	14	11	9	9	343
Średnie	14	14	10	10	7	496
Wyższe	14	12	13	6	9	143
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>						
Inteligencja, kadra kierownicza	15	17	7	10	7	116
Pozostali umysłowi	12	14	10	10	9	373
Pracownicy handlu i usług	14	12	21	9	9	76
Robotnicy wykwalifikowani	18	17	10	7	8	370
Robotnicy niewykwalifikowani	14	23	5	8	7	145
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	11	8	15	15	13	47
Rolnicy	19	10	6	12	10	237
Prywatni przedsiębiorcy	23	10	15	7	4	81
<u>Dochody osobiste respondenta</u>						
Do 450 tys. zł	10	18	4	11	10	124
451-700	18	23	4	9	7	253
701-950	14	15	10	13	12	249
951-1200	17	10	11	10	6	322
1201-1450	13	15	12	10	8	164
1451-1950	17	13	13	7	18	163
Powyżej 1950 tys. zł	19	11	13	6	7	170
<u>Liczba osób w gospodarstwie domowym</u>						
1-2	12	21	7	8	8	387
3-5	16	12	12	10	9	921
6-9	21	16	5	10	8	143
<u>Ocena warunków materialnych</u>						
Złe	14	19	7	10	9	515
Średnie	16	13	11	10	9	759
Dobre	18	12	12	7	3	179

Uwaga. Ankietowani wybierali trzy rodzaje wydatków z przedstawionej im listy (14 pozycji) - tabela zawiera dane dotyczące kategorii wymienianych jako pierwszy, najważniejszy rodzaj ograniczeń.